

Miten vihreä siirtymä vaikuttaa Etelä-Pohjanmaan elinkeinoelämään ja työmarkkinoihin? – Hajanaisia ajatuksia aforismeilla suodatettuina

28.5.2025

Ennustajan roolissa oleminen sopii vähän varttuneemmalle naishenkilölle. Ainakin niin minun on annettu ymmärtää.

Joka ei pelkää tulevaisuutta, voi nauttia tästä hetkestä on todennut Thomas Fuller.

Meitä ihmisiä on tulevaisuus kiinnostanut aina. Tulevaisuutta on ennustettu ja suunniteltu luultavasti niin kauan, kun ihminen on ollut tällä pallolla. Sata vuotta sitten Ylen sivustolla olevan jutun, Tulevaisuus tänään (i.a.) mukaan unelmoitiin siitä, että jos tietoa voisi siirtää salamannopeasti mistä ja minne tahansa ilman puhelinlankoja ja lennätintä. Samalla haaveiltiin myös etätyöstä. Todettiin, että työt ja liiketoimet hoituisivat mukavasti kotoa käsin. Shekin allekirjoitus ei edellyttäisi fyysistä läsnäoloa, ja myös rikollisia voisi jäljittää paikasta riippumatta. Samalla voisi lähettää sormenjäljet etäisyyksien päähän, kun rosvo jäisi kiinni.

Myös hevosettomia vaunuja alkoi olla tuolloin. Näytti siltä, että hevoset häviävät maapallolta, sillä siinä kun ihmisiä kuljettivat autot, hoituivat maanviljelyshommat tehokkaasti ilman vanhanaikaista vetojuhtaa, kerrotaan Tulevaisuus tänään (i.a.) sivulla.

Tulevaisuus tänään (i.a.) sivulla kerrottiin, että sata vuotta sitten pelättiin väestöräjähdystä. Maapallolla oli tuolloin noin kaksi miljardia ihmistä. Tänään pelätään sitä, että työvoimaa ei ole riittävästi. Kuitenkin

kehitetään teknologiaa ja pyritään säästöihin sen avulla. Se vähentää ihmistyön tarvetta, ja osaavimmillaan ihminen on siinä vaiheessa, kun hän ylittää 50 ikävuoden rajapyykin, jolloin hänestä tulee ongelmajätettä työmarkkinoilla. Kuitenkin juuri sellaisella on kokemusta ja näkemystä.

Miten meillä menee nyt?

Työpaikkaomavaraisuutemme Etelä-Pohjanmaalla oli 97,7 % vuonna 2022, kerrotaan osiossa Työmarkkinat ja elinkeinoelämä (i.a.). Seinäjoki on alueen kunnista omavaraisin. Meillä on 112,0 % työpaikkoja. Ilmajoella niitä on 63,0 % työvoimasta. Työllisyysasteemme on 75,9 % työllisyys valtakunnallisella tasolla oli 73,6 %. Meillä 15–74-vuotiaiden työttömyysaste meillä on Pohjanmaan maakunnan kassa Suomen alhaisin. Eli 4,3 % alueemme työllisistä on työttöminä. Työttömien työnhakijoiden keski-ikä on yli 55 vuotta. Jos siinä iässä jää työttömäksi, on haaste työllistyä suuri.

Meidän vahvuutemme on yrittäjyys. Meillä on vahva elintarviketeollisuus. Koulutus ja TKI-toiminta tukevat koko maakuntaa. Teknologiateollisuus, joista erityisesti kone- ja metalliteollisuus ja huonekaluteollisuus ovat alueellamme vahvoja.

Meillä on myös useita kulttuuritapahtumia ja se puolestaan mahdollistaa markkinat matkailuelinkeinolle ja majoitustoiminnalle, joka siihen kiinteästi liittyy.

Tulevaisuuden ennustaminen on haastava tehtävä alati muuttuvassa toimintaympäristössä

Olen pyyhkinyt pölyjä kristallipallostani sen jälkeen, kun sain kutsun puhua KESTO-hankkeen (Etelä-Pohjanmaan nuoret tekijät: osaamisella ja tuella kiinni kestävään työelämään) avaustilaisuudessa. Kristallipalloni on vanha ja kulunut, eikä se ole kovin toimintavarma. Lohduttaudun kuitenkin Ahti Karjalaisen sanoin, että ”Ennustaminen on vaikeaa, erityisesti tulevaisuuden ennustaminen.” Ehkä voisin lisätä tähän omanlaisen mausteeni toteamalla, että tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa alati muuttuvassa toimintaympäristössä.

Ehkä siksi keskityn tässä enemmän tulevaisuuden muisteluun. Kertaan aluksi muutamia KESTO-hankkeeseen liittyviä asioita ja tarkastelen vihreän siirtymän määritelmää, sillä ne ovat tärkeitä asioita tällä matkalla, jota olemme tänään yhdessä aloittamassa. Kun tunnemme juuret, voimme paremmin kasvattaa siivet.

Nuorissa on tulevaisuus! Siksi keskitymme juuri 18–29-vuotiaisiin, niihin, joiden käsissä on tulevaisuus ja toivo paremmasta huomisesta! Keskitymme heihin, siksi, sillä kohtalo tarjoaa heidän tehtäväkseen tehdä jotakin sellaista, joka muuttaa maailmaa paremmaksi paikaksi elää ja hengittää. Kohtalo ei olisi kohtalo, jos se ei tarjoaisi niitä mahdollisuuksia tiukan haasteen muodossa.

Se tekee ehkä siksi niin, jotta tulisi tahto löytää uudet asiat, joiden avulla muuttaa maailmaa.

Onko se helppoa? Ei ole. Vaikkakin siitä on sanottu, että *“Tulevaisuuden ennustamisessa ei ole mitään yliluonnollista. Se on nykytilaan ja tieteeseen pohjautuvaa arvioimista. Ongelmana on se, että kun kertojana on joku muu, kuin mustalainen – me emme usko hänen kertomaansa.”* – Antor Mashu

Uuden äärellä asenne ratkaisee. Uuden äärellä on aina mahdollisuuksia. Siinä on vahva toivo paremmasta huomisesta. Se kantaa ja sen avulla voi asettaa päämäärän. Siksi me olemme käärineet hihat. Mutta mitä tarkoitti Epikuros, kun hän totesi: *“Joka vähiten odottaa huomiselta, saa siltä eniten.”*

KESTO-hankkeessa on tavoitteena vahvistaa 18–29-vuotiaiden nuorten osaamista ja työllisyyttä vihreän siirtymän keskellä

Haaste, jonka kohtalo heitti erityisesti meidän alueemme nuorille, olivat turvealan muutokset. Muutoksiin voi suhtauuta kahdella tavalla. Niitä voi tarkastella sivusta tai voi mennä mukaan katsomaan, millaisia uusia polkuja löytyy turvaamaan tulevaisuutta:

- Millaisia mahdollisuuksia vihreä talous voi tarjota?
- Millaista osaamista juuri nyt tarvitaan?
- Miten minä voin hankkia tuota osaamista?
- Onko meillä alueella jo tarjolla jotakin, jolla voisin elättää itseni ja perheeni ja ehkä jokusen työntekijänkin?

KESTO-hankkeessa ovat mukana alueen toisen asteen oppilaitokset, työllisyyspalvelut, Ohjaamot ja Moni-info.

“Tulevaisuutta ei voi koskaan suunnitella menneisyyden mukaan.” – Edmund Burke siksi, kuten Einstein on todennut *“En ikinä ajattele tulevaisuutta. Se tulee aivan tarpeeksi aikaisin.”* – Albert Einstein

Tässä hankkeessa kehitetään yksilöllisiä, digitaalisia koulutuspolkuja vihreän siirtymän aloille, jotka rakennetaan yhdessä nuorten kanssa ja pilotoidaan tekoälyn, VR-teknologian ja chatbot-ohjauksen avulla. Tuemme nuorten hyvinvointia asiantuntijapalveluiden, vertaistuen ja valmennusten keinoin. Koulutussisältöjä kehitetään tukemaan kestävää kehitystä, uusiutuvaa energiaa ja vihreää yrittäjyyttä. Koulutuksen ja työelämän yhteistyö on merkittävä osa menestymistä. Se hanke on juuri nyt täällä Etelä-Pohjanmaalla. Tässä. Tuloksia katsomme syksyllä 2027. Työelämä tarvitsee osaajia ja osaajat tarvitsevat työtä voidakseen kehittyä edelleen!

Mitä vihreä siirtymä on?

Lupasin tarkastella sitä, mitä vihreä siirtymä on. Arvatkaas mitä, vihreälle siirtymälle ei ole yksiselitteistä määritelmää. Yleisesti vihreällä siirtymällä tarkoitetaan siirtymää pois fossiilisten energialähteiden luomasta kasvusta kohti vihreitä ratkaisuja ja niihin nojaavaa kasvua. Näin todetaan Busk & ym. (2023) tekemässä Valtioneuvoston selvityksessä numero 1/2023. Raportin mukaan vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta ja hiilineutraalin hyvinvointiyhteiskunnan rakentamista.

Vihreä siirtymä patistaa tarkastelemaan teknologiaa uudesta näkökulmasta ja kehittämään sellaisia teknisiä ratkaisuja, joiden avulla voimme siirtyä nopeammin pois fossiilisesta energiasta. Tavoitteena on, että uuden

teknologian avulla energiaa säästyy, ilmanlaatu paranee ja energian toimitusvarmuus voidaan turvata.

Valtakunnallisella tasolla vihreän siirtymän päätavoitteina on nostaa Suomi maailman kärkimaaksi vety- ja kiertotaloudessa, päästöttömissä energiajärjestelmissä ja muissa ilmasto- ja ympäristöratkaisuissa. Tähän tarvitaan koulutusta, yrityksiä ja yrittäjyyttä. Halua tehdä yhteistyötä ja oman osaamisen kehittämistä.

Tässä yhteydessä yksi keskeinen avainsanana on käsitykseni mukaan huoltovarmuus. Tämän alan yrityksiä meiltä löytyy. Meillä on Lapualla Nammo, joka on tärkeä yritys niin maamme kuin mitä ilmeisemmin koko Euroopan näkökulmasta. Meillä on Atria, joka muuttaa maalta tulevan raaka-aineen pöytiin sopivaksi. Kaiken muun lisäksi meiltä löytyy, kuten jo edellä kerroin, koulutusta, yrityksiä ja vahvaa yrittäjähenkisyyttä.

“Tulevaisuudesta kertominen voi olla joskus raskasta, mutta jonkun on tehtävä se.” – Anthon St. Maarten

Ruokamaakunta

Ruokamaakuntana ymmärrämme avainsanan huoltovarmuus, josta puhuin edellä. Tarvitsemme toimivaa teknologiaa, energiaa ja jatkojalostusta. Puhtaus, laatu ja eettinen tuotantoprosessi pellolta pöytään. Me kehitymme täällä yhdessä: yritykset, koulutussektori ja osaajat.

Energia on välttämätöntä tuotannossa

Avainkysymyksiä ovat, kuinka energiaa voidaan säästää, millaisia vaihtoehtoja nykyisille ratkaisuille on olemassa ja millaisia vaihtoehtoja niille löytyy. Olemmeko jo havainneet kaikki mahdollisuudet. Riskienhallinnan näkökulmasta munat eivät voi olla samassa korissa. Kriittiset tuotantotekijät tarvitsevat energiaa.

Julkisten hankintojen rooli osana alueen menestystä. Onko meillä mahdollisuus tehdä jätteestä ja romusta rahaa. Kiertotalous konkretisoituu, kun opimme tämän taidon. Ehkä voi sanoa, että olemme Leanin ytimessä, kun tuottamaton hukka tuottaa tuloa.

Näillä lakeuksilla on uskottu siihen, että asioihin voi vaikuttaa. Kun hyvää yrittää, niin priimaa pukkaa. Se on asenne meillä täällä lakeuksilla. Olemme monella alalla edelläkävijöitä, ja meidät tunnetaan ruokamaakuntana.

Siksi meille vihreä siirtymä on mahdollisuus. Toki on töitä ja kokonaisia aloja, jotka häviävät, mutta vastaavasti on asioita, joita kehittämällä saadaan auki uusia ovia. Tämä kaikki tapahtuu niin lokaalisti kuin globaalisti.

Vihreän siirtymän tehtävät, taidot ja ammatit edellyttävät uudenlaisia taitoja ja osaamista. Me haluamme edistää hyvinvointia ja voida hyvin.

Aina on uusi päivä ja uusi mahdollisuus. Rohkeus ei ole aina suurieleistä. Se on usein rohkeutta uskaltaa yrittää uudelleen epäonnistumisen jälkeen. Lähteä vastatuuleen, vaikka myötäiseenkin voisi mennä.

Visio 2040 eli ennustus

Hiilineutraali, reilu ja ekologinen Etelä-Pohjanmaa, jossa hyvinvointi, teknologia ja luonnon kunnioitus ovat tasapainossa. Olemme maakunta, jossa kiertotalous torjuu hukan. Meillä on osaaminen kunnossa. Osaamme pitää kiinni niin formaalista kuin informaalista osaamisesta se on kuin lannoitusta pellolle. Yrittäjyys on se voima, joka kantaa meitä.

Ennen kuin poistut, ennustaja kertoo sinulle, että “T*ulevaisuutta ei ole koskaan hakattu kiveen.”* -Erin Morgenstern

Tulevaisuus tehdään tänään yhdessä ja huomenna on se uusi päivä ja uusi mahdollisuus. Me olemme yhdessä enemmän.

KESTO-hanke (Etelä-Pohjanmaan nuoret tekijät: osaamisella ja tuella kiinni kestävään työelämään) on Euroopan unionin osarahoittama hanke, jonka tavoite on vahvistaa Etelä-Pohjanmaan kykyä sopeutua vihreän siirtymän haasteisiin ja hyödyntää sen mahdollisuuksia, erityisesti nuorten osaamisen ja työllistymisen sekä alueen elinkeinoelämän uudistumisen näkökulmasta. Hanke koostuu neljästä työpaketista: joustavien, tekoälyä hyödyntävien koulutuspolkujen kehittämisestä, työ- ja opiskelukyvyn tukemisesta valmennuksella ja vertaistuella, vihreän talouden ja teknologian opintojaksoista sekä Hackathon-tapahtumista, sekä työelämäpedagogiikan kehittämisestä koulutuksen ja työelämän yhteyden vahvistamiseksi.

Artikkeli perustuu kirjoittajan pitämään puheeseen KESTO-hankkeen aloitustilaisuudessa 22.5.2025.

Margit Mannila
lehtori, KTT
SEAMK

Margit Mannila on lehtori ja KTT SEAMKissa, joka innostuu erityisesti yrittäjyydestä ja ympäristöoikeudesta. Mannilan intohimona on uusien asioiden oppiminen ja hän jäsentää asioita mielellään kirjoittamalla.

Lähteet

Busk, H., Veera Holappa, V., Lähteenmäki-Smith, K., Sinerma, J., Valonen, M. ja Valtakari, M. (2023). *Vihreän siirtymän vaikutukset työmarkkinoille ja ammattirakenteeseen.* Valtioneuvoston selvityksiä 2023:1. Valtioneuvosto. Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164873/VN_Selvitys_2023_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tulevaisuus tänään. (i.a.) Yle.fi https://yle.fi/a/20-10006119

Työmarkkinat ja elinkeinoelämä. (i.a.). Tilastoja ja ennakointia Etelä-Pohjanmaalta. Etelä-Pohjanmaan liitto. https://epliitto.fi/tilastot/tilannekuva-ja-tilastot/tyomarkkinat/